

3 Kända ombyggnader, förändringar och underhållsarbeten

3.1 Källor och litteratur

ATA Topografiska arkivet.

Uppsala landsarkiv, nu i Arkivcentrum. Domkapitlets handlingar. Signum E V 83:1-6. Ref av Wilcke-Lindqvist.

Wilcke-Lindqvist, Ingeborg. Lohärads kyrka. i Sveriges kyrkor, band V:2, 1961.

Wilcke-Lindqvist, Ingeborg och Nilsén A. Lohärads kyrka. Upplands kyrkor 159. 1973

3.2 Kronologisk förteckning Kyrkan

Årtal	Händelse	Källa
1200-talets förra hälft eller mitt	Kyrkan uppfördes.	Wilcke-Lindqvist, s 577.
Sent 1200-tal	Sakristian byggdes till.	Wilcke-Lindqvist, s 577.
1400-talets mitt	Tegelvalv slogs över långhuset.	Wilcke-Lindqvist, s 583.
Sent 1400-tal till omkr 1500	Kalkmålningar utfördes.	Wilcke-Lindqvist, s 595.
1670-talet	Tornet rasade och förstörde i fallet vapenhuset och drog med sig delar av angränsande murverk i långhuset.	Wilcke-Lindqvist, s 587.
1680-talet	Skadorna som uppstått i långhusets murar reparerades och ett nytt vapenhus byggdes på tornets plats. Det gamla vapenhuset i söder revs.	Wilcke-Lindqvist, s 588.
1728-1730	Större reparation av taket. Nuvarande takstolar över långhuset tillkom och nytt spån lades. Vapenhuset färdigställdes. Valvet i västra delen av kyrkan reparerades antagligen slutgiltigt vid detta tillfälle.	Wilcke-Lindqvist, s 582.
1733	Nuvarande slutna bänkar byggdes. Altarprydnaden, delvis gjord av gaveln till en praktsäng skänktes till kyrkan ungefär vid denna tid. Krucifixet i altarpopsatsen köptes med kyrkans egna medel.	Wilcke-Lindqvist, s 599.
1751-1753 (omkring)	Fönster togs upp i långhusets norrvägg och i sakristian. Flera befintliga fönster förstörades. Dörröppningen till sakristian förstörades och i vapenhusets övre våning togs en dörr upp till långhusvinden. Kyrkan interiör vitlimmades upp till valven. Troligen hade kalkmålningar kalkats över redan tidigare.	Visitationsprotokoll 1753 i ULA. Ref av Wilcke-Lindqvists 579.

1761-1762	Större omgestaltning av kyrkans interiör gjordes. Den låga triumfbågen mellan koret och långhuset togs ned och ett nytt högre valv slogs. Takstolarna över koret byttes antagligen vid detta tillfälle. Nuvarande predikstol tillkom. Altaret tillverkades 1762 av Norrtäljesnickaren Dahlström.	Wilcke-Lindqvist, s 583-584, 598
1840 (omkring)	Kyrkans första orgel köptes in. Orgeln blev dock aldrig fullt fungerande.	Wilcke-Lindqvist, s 617.
1851	Trägolvet lades in i hela kyrkan.	Wilcke-Lindqvist, s 585.
1853	Ytterligare en orgel inköptes, inte heller denna fungerade tillfredställande.	Wilcke-Lindqvist, s 583.
1854	Långhuset, koret, sakristian och valvet vitlimmades helt.	Wilcke-Lindqvist, s 595.
1875	Fönstren togs upp till nuvarande storlek.	Wilcke-Lindqvist, s 579.
1876	Orgeln byggdes av P L Åkerman, Stockholm.	Wilcke-Lindqvist, Nilsén s 10
1883	Cementgolv gjöts i hela kyrkan utom mittpartiet. Altarringen tillkom. En medeltida madonnabild skänktes året efter till Statens historiska museum.	Wilcke-Lindqvist, s 577. ULA ämbetsberättelser 1883.
1887	Ett medeltida altarskåp, triumfkrucifix och antagligen även ett par ljusstakar såldes till en antikhandlare. Altarskåpet och triumfkrucifixet förvarades sedan länge på kyrkvinden. 1943 donerades de till Statens historiska museum.	Wilcke-Lindqvist, s 601-606.
1897	Yttertaken täcktes med svartmålad plåt.	Wilcke-Lindqvist s 582.
1926	Mindre ombyggnad av orgeln.	ATA Brev Åkerman & Lund 1974-12-09
1928-1929	Interiörmålningar från 1400-talets togs fram av konservator C W Petterson. Relativt omfattande kompletteringar gjordes av bårder och upprepningsmönster medan figurativa delar lämnades orörda. Vapenhusets väggar kalkfärgades och taket limfärgades i ljus grå kulör. Äldre marmorering i rött och grönt på altarbord och predikstol togs fram. Övriga snickerier målades med denna som ledning. Elektrisk uppvärmning med kamflänsradiatorer installerades. Nytt trägolv lades, innanfönster monterades, en ny dörr sattes in mellan vapenhus och långhus, brädpanel i koret togs bort. Skorsten från tidigare kamin togs bort.	Wilcke-Lindqvist, s 594. ATA konservator srapport okt 1929. Förslag till restaurering av Ärland Noreen 18

		maj 1928
1964	Exteriör renovering. Dräneringsarbeten utfördes och hängrännor och stuprör monterades. Fasaden avfärgades med tunn vit ädelputs.	ATA Norrtälje tidning 1964-08-03
1965	Interiör renovering. Valv och väggar rengjordes. På södra väggen omputsades ett skadat parti och retuscherades.	ATA Konserveri ngsrapport 1965-12-15.
1975	Renovering av orgeln. Utfördes av Åkeman & Lund Knivsta	ATA Tillstånd fr RAÄ 1975- 01-15
1985	Exteriör renovering. Avfärgning av fasader.	ATA Brev t Raä 84-06- 14
1991- 1992	Omläggning av plåttak enligt beskrivning av arkitekt Uno Söderberg.	ATA Rapport 921208 Stockholms läns museum.
1994- 1995	Inre renovering. Ommålning av fönster, upplagning och retuschering av snickerier. Rengöring av murytor. Konservering av målningar på korets norra vägg, predikstol och altarpupsats.	ATA RAÄ dnr 330-204- 1994

3.3 Kronologisk förteckning Klockstapeln

Årtal	Händelse	Källa
Tidigt 1600-tal	Nuvarande klockstapel byggdes. Storklockan är omgjuten 1681.	Wilcke- Lindqvist, Nilsén s 626
1753	Lilklockan gjöts av Gerhard Meyer.	Wilcke- Lindqvist, Nilsén s 16.
1814	Storklockan gjöts om av C Fr Grönwall.	Wilcke- Lindqvist, Nilsén s 16.
1838	Klockstapeln byggdes om grundligt och fick sitt nuvarande utseende. Byggmästare Olof Hedlund från Björklinge, Uppland.	Wilcke- Lindqvist s 575-576
1949	Storklockan gjöts om av K G Bergholtz & co.	Wilcke- Lindqvist, Nilsén s 16.
1995	Renovering. Spån byttes och fasaden målades med akrylatfärg.	ATA. Stockholms

		läns museum. Rapport 2004:24
2004	Renovering. Utbyte av spån samt trälagning och målning.	ATA. Stockholms läns museum. Rapport 2004:24

3.4 Kronologisk förteckning Kyrkogård

Årtal	Händelse	Källa
1700-tal	Bogårdsmuren förändrades. Muren var tidigare putsad och täckt med spåntak. Successivt lades den om till nuvarande kallmurade utförande. Partier med timrad mur fanns också. En ny stiglucka i öster byggdes 1762 och revs omkring 1860.	Wilcke-Lindqvist, s 574.
1885	Kyrkogården utvidgades åt söder.	Wilcke-Lindqvist, s 572.
1939	Kyrkogården utvidgades åt väster.	ATA Yttrande 13 november 1934
1977	Nytt bårhus i bogårdsmuren färdigt.	ATA Tillstånd fr RAÄ 1974-05-02